

Donāts Erts

LU Ķīmiskās fizikas institūts

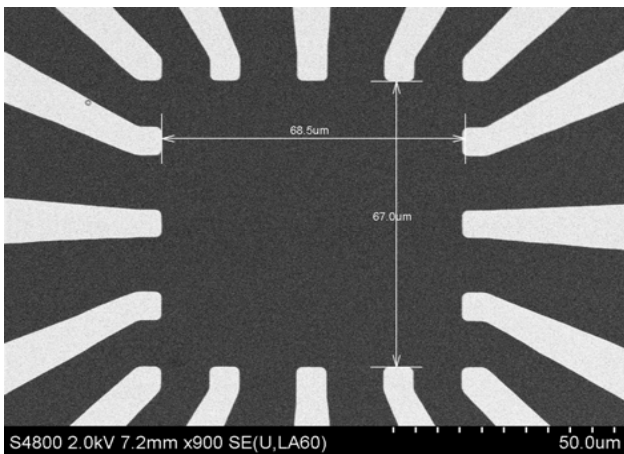
Nanovadu struktūras ir parādījušas sevi kā efektīvi (Nat. Mater, 2005, 4, 455) fotošūnu elektrodu materiāli

- 1.katrs nanovads nodrošina tiešu elektronu ceļu uz kolektora elektrodu,**
- 2. samazinās elektronu ķērāju centru daudzums salīdzinot ar plaši pielietotajiem nanokristālisko iem elektrod iem, kur tie šādi centri veidojas uz kristalītu robežas.**
- 3.Nanovadi nodrošina garāku optisko ceļu multiizkliedei.**

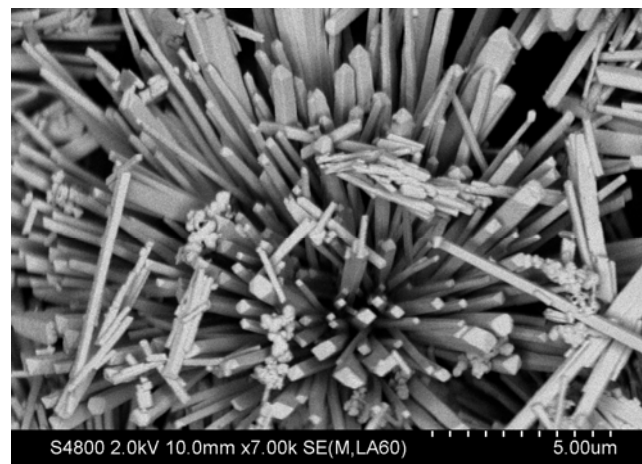
Tiks pētīta silīcija, ģermānija, bismuta un antimonija sulfīdu un citu pusvadītāju nanovadu pielietošana enerģijas konversācijai, tiks noteikta pārveidošanas efektivitāte, optimālā nanovadu struktūra, tiks kontrolēta katra individuāla nanovada foto efekta iznākums, tiks noteikta lādiņu mobilitāte un citi parametri.

1. Kontaktu veidošana pie individuāliem Sb_2S_3 nanovadiem, izmantojot elektronu litogrāfiju

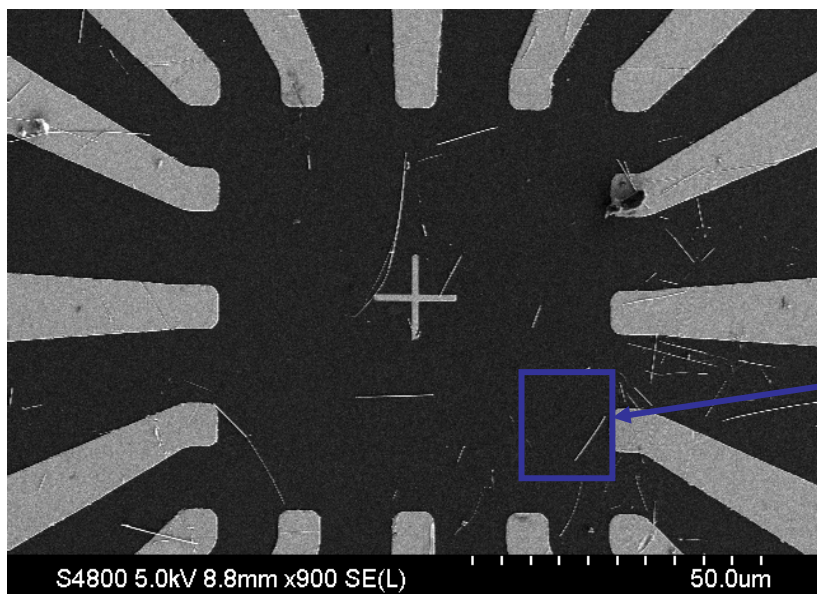
Si/SiO₂ – 16 elektrodu plāksnīte

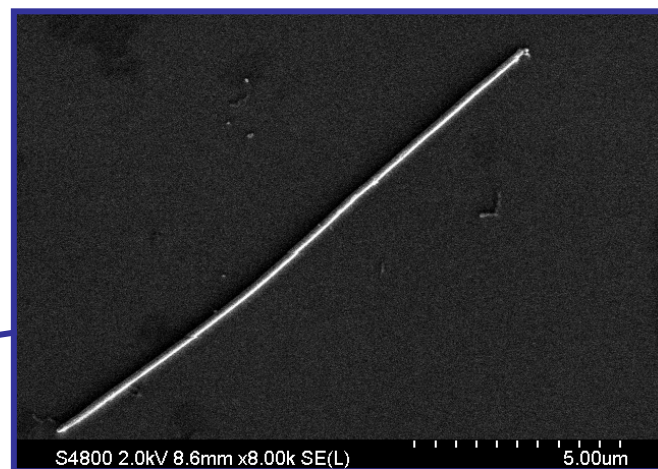
Rozetēs sakārtoti Sb_2S_3 NW

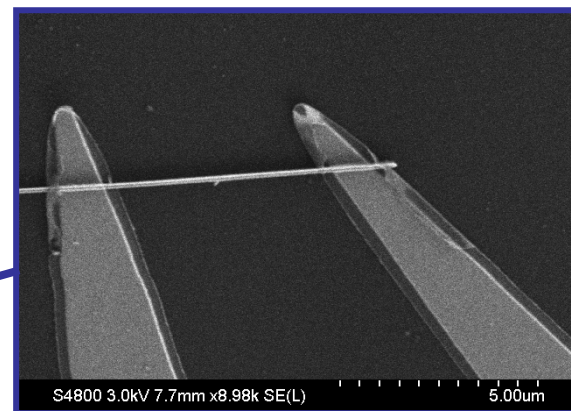
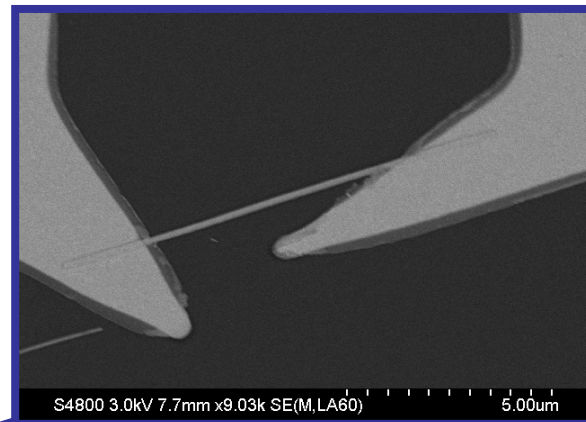
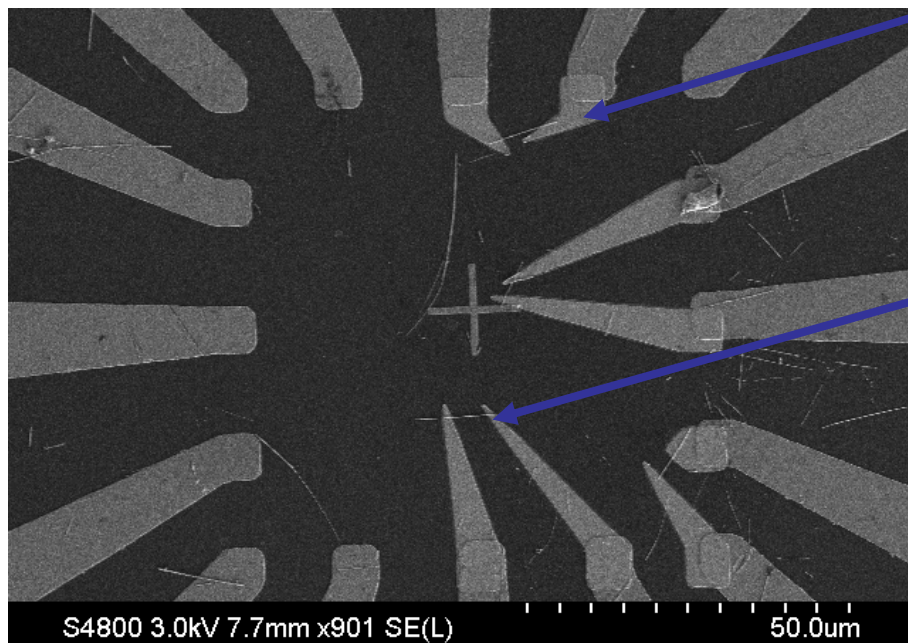
Uz plāksnītes uznesti Bi_2S_3 NW

Individuāls Bi_2S_3 NW, Ø 200 nm

Ar EBL uz individuāliem
 Bi_2S_3 NW izveidoti elektrodi

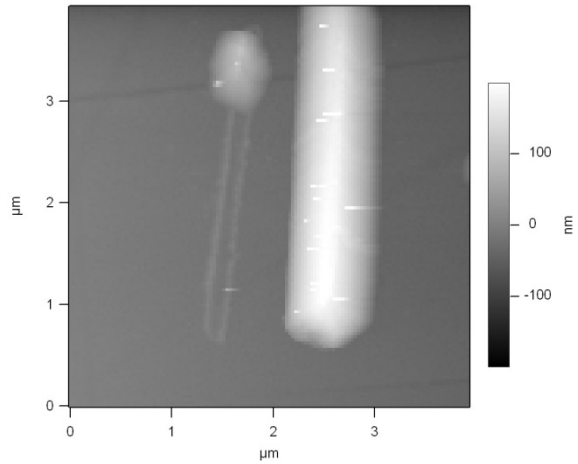

2. Veikt individuālu un nanoporās audzētu Sb_2S_3 nanovadu elektrovadošo īpašību pētījumus

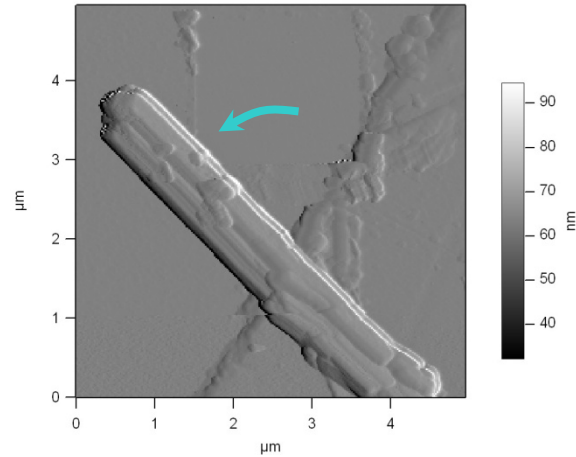
- Pusvadītāja materiāls
- Zonas platums 1,8 – 2,5 eV
- Cietības skalas vērtība – 2 (Mosa skala)
- Pielietojuma iespējas
  - Saules enerģijas izmantošana
  - Foto elektriskas ierīces

Vadāmības mērīšana ar elektrovadošu AFM zondi

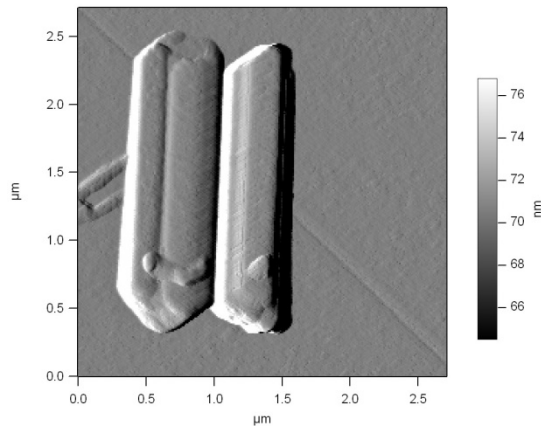
Modifikācija, pārvietošanās

Translācijas kustība

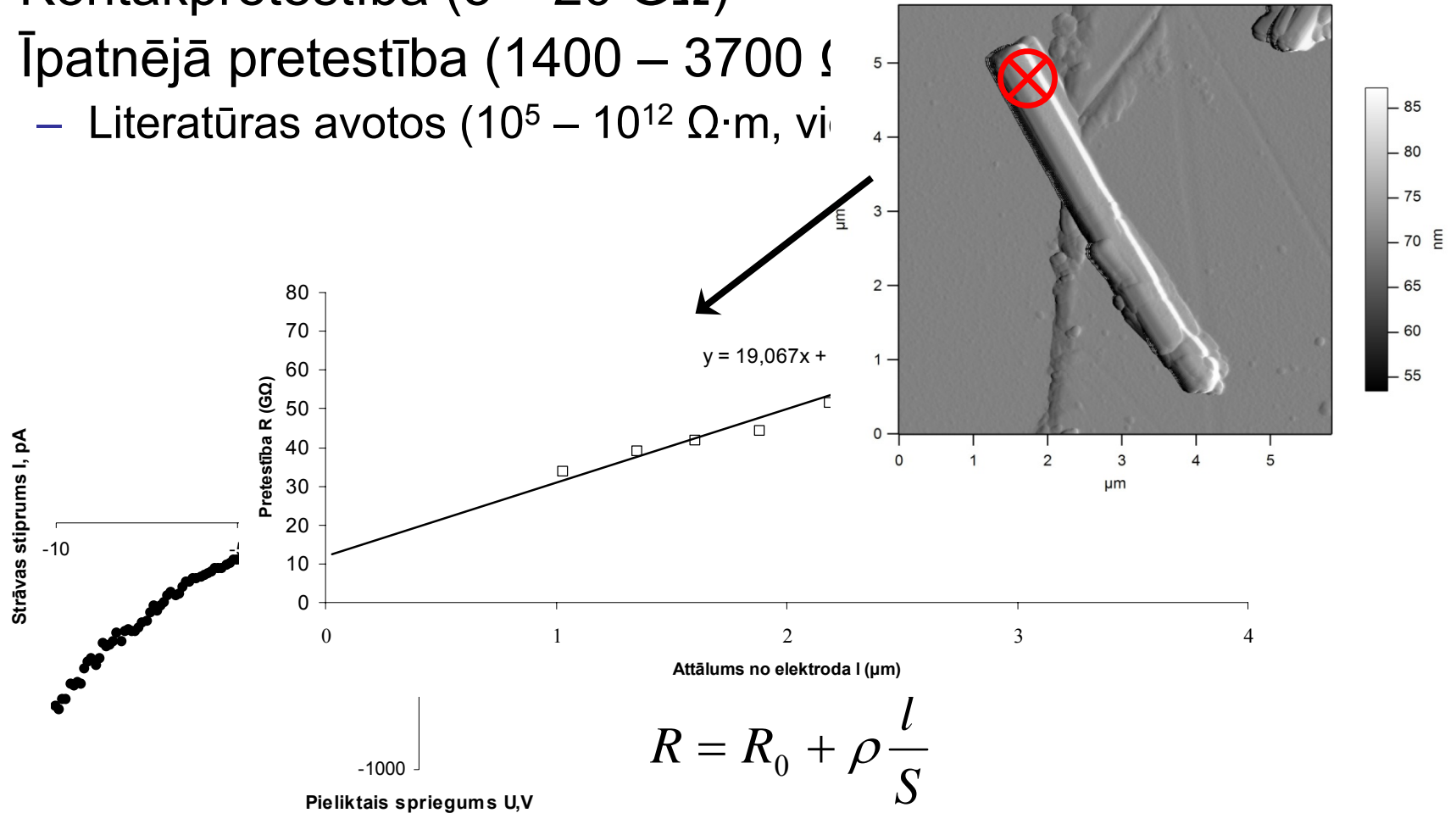
Rotācijas kustība

Vada pielipšana adatai

Vadāmības mērīšana ar elektrovadošu AFM zondi

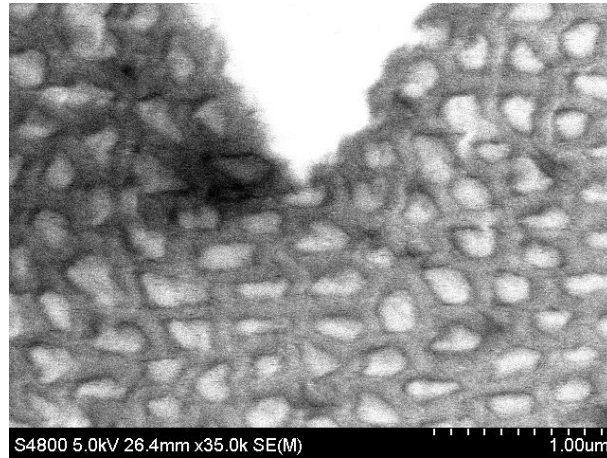
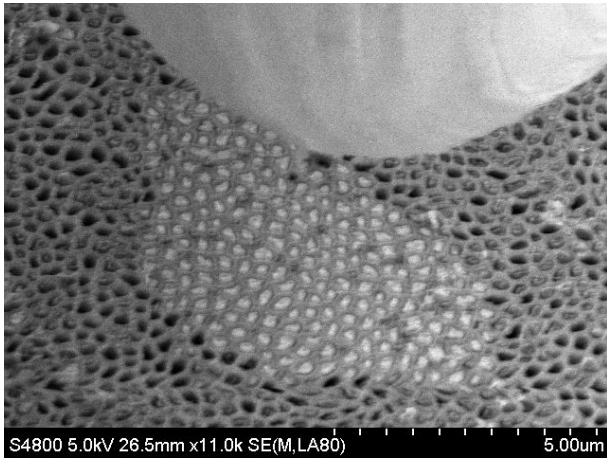
- Kontakpretestība (5 – 20 GΩ)
- Īpatnējā pretestība (1400 – 3700 Ω·m)
  - Literatūras avotos (10^5 – 10^{12} Ω·m, vi

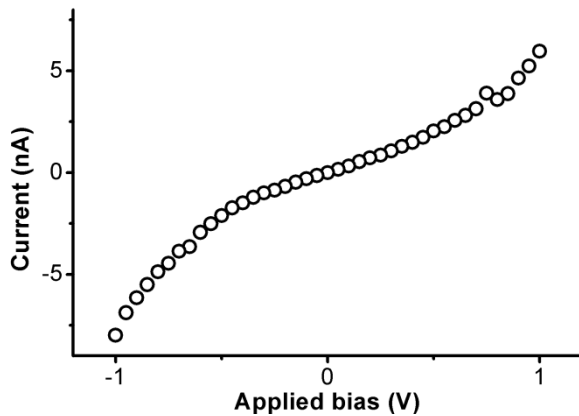
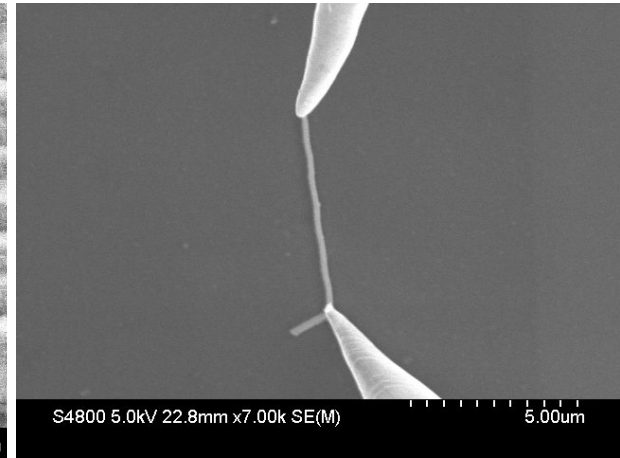

in situ eksperimenti

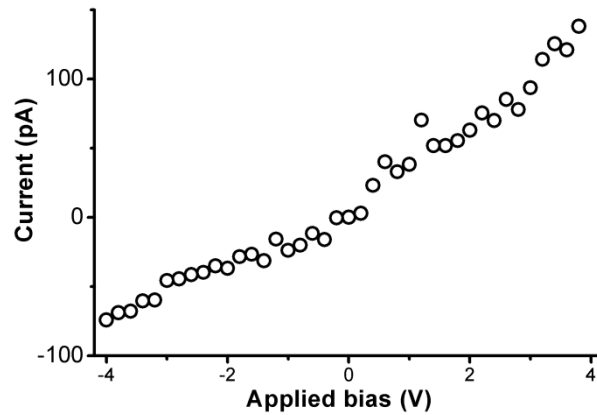
Nanoporās sakārtoti nanovadi

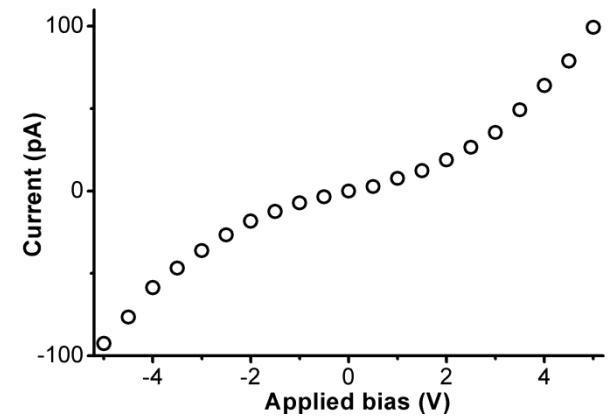
Individuāls nanovads

$$\rho = 1.5 \div 4.0 \text{ k}\Omega \cdot \text{cm}$$

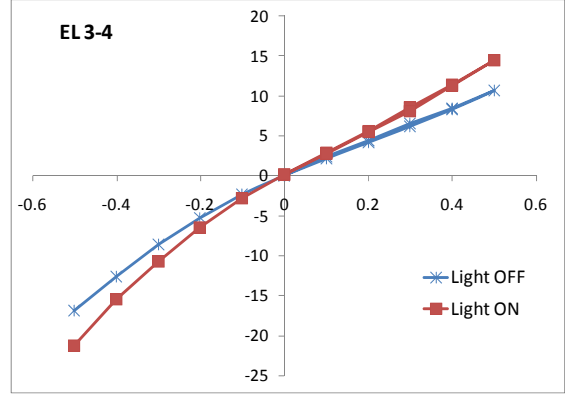

$$\rho = 4 \div 10 \text{ k}\Omega \cdot \text{cm}$$

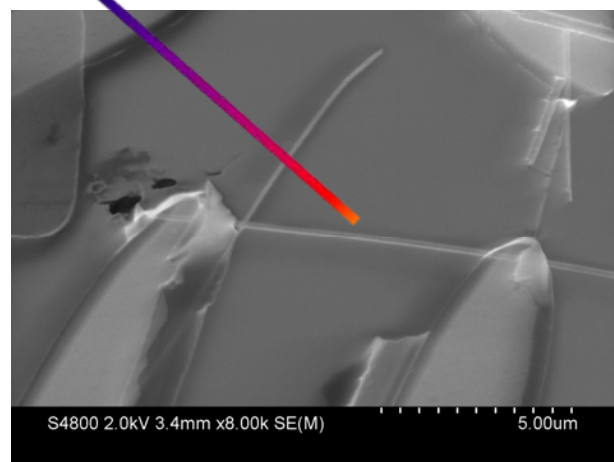
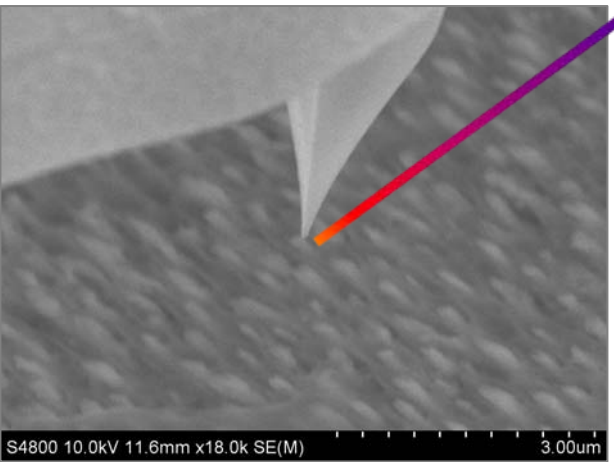

$$\rho = 20 \div 28 \text{ k}\Omega \cdot \text{cm}$$

3. Veikt Sb_2S_3 nanovadu fotovadāmības pētījumus un salīdzināt ar Bi_2S_3 fotovadāmību.

$$I\{nA\}=f(U\{V\})$$

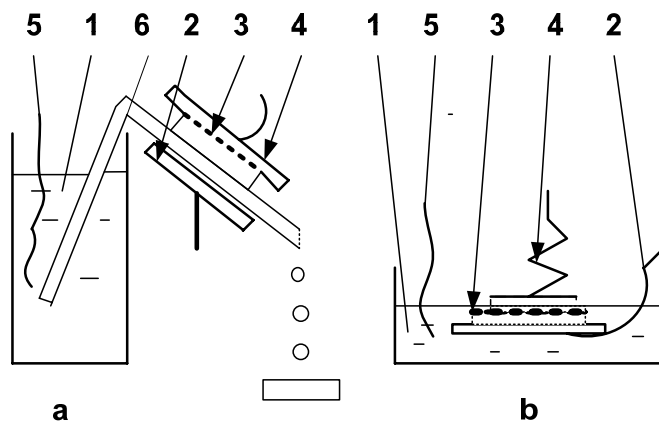
Sb₂S₃ eksperimenti tiks pabeigti decembra sākumā)

Impedances pirmie mērījumi

*Al₂O₃ poras (rūpnieciskās atvērtas),
Al₂O₃ poras (100 nm) pārklātas ar Au
(50 – 100 nm), Al₂O₃ poras (200 nm)
pārklātas ar Pd (200 nm)*

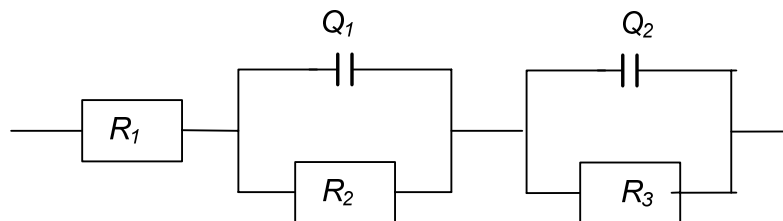
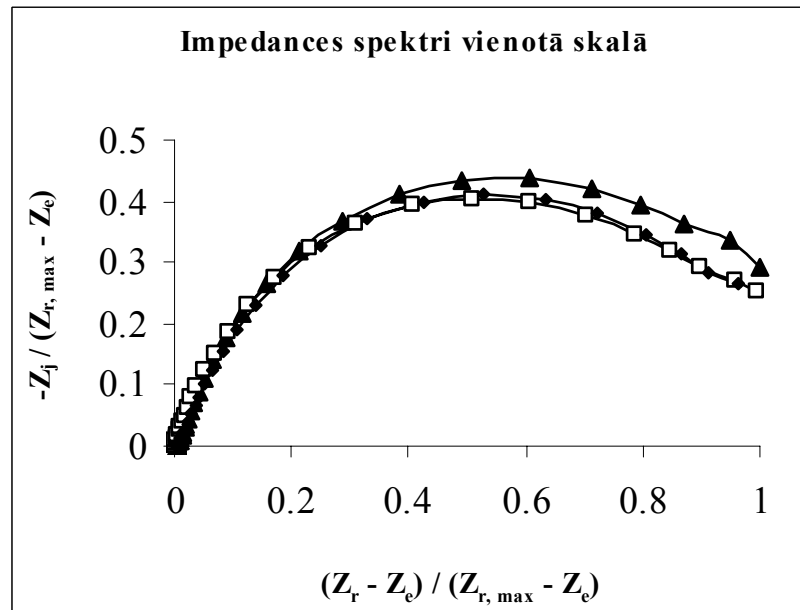
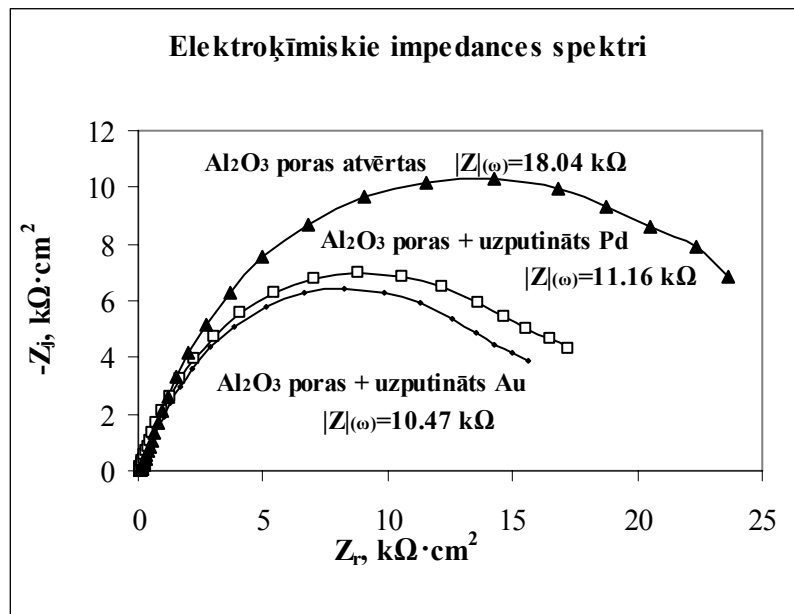
“Sendviča” veida elektrolītiskās šūnas impedances mērījumiem

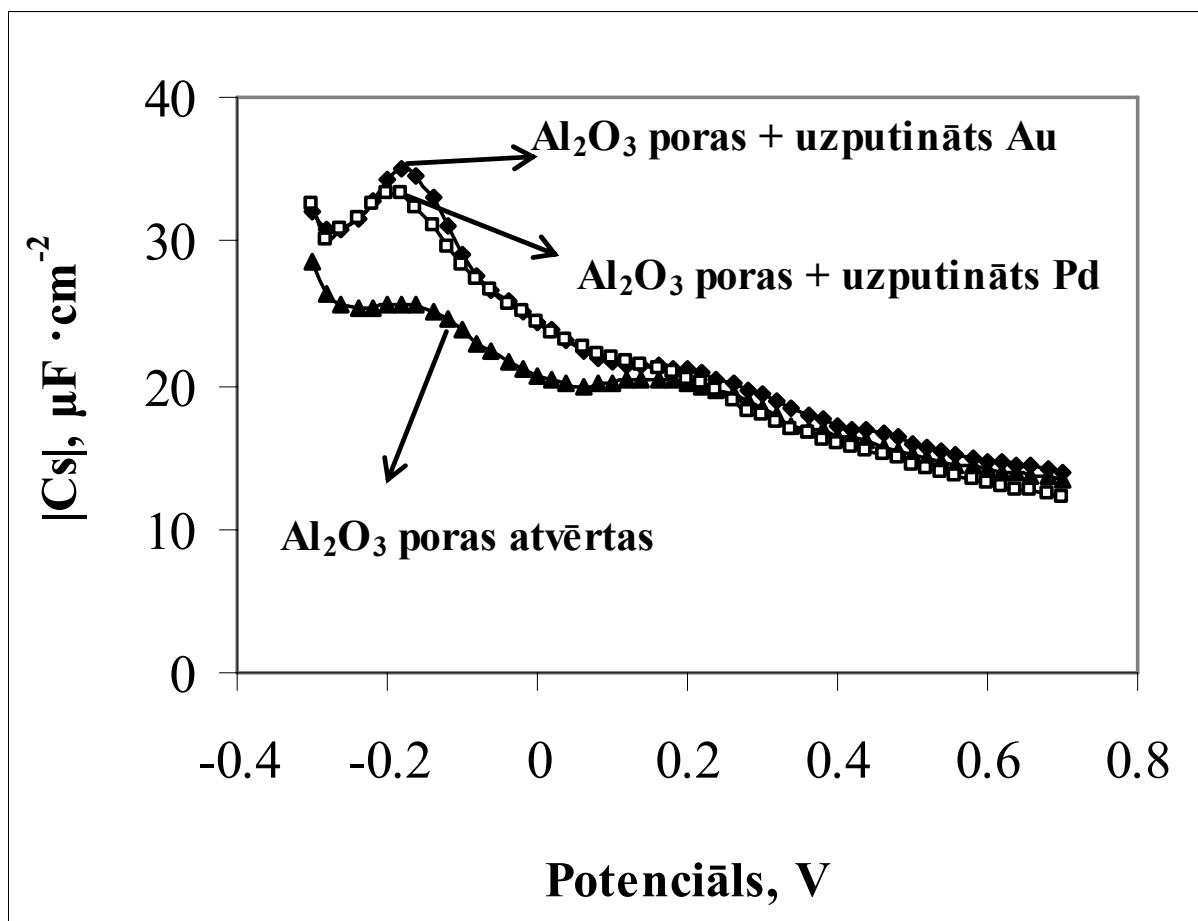
Apzīmējumi:

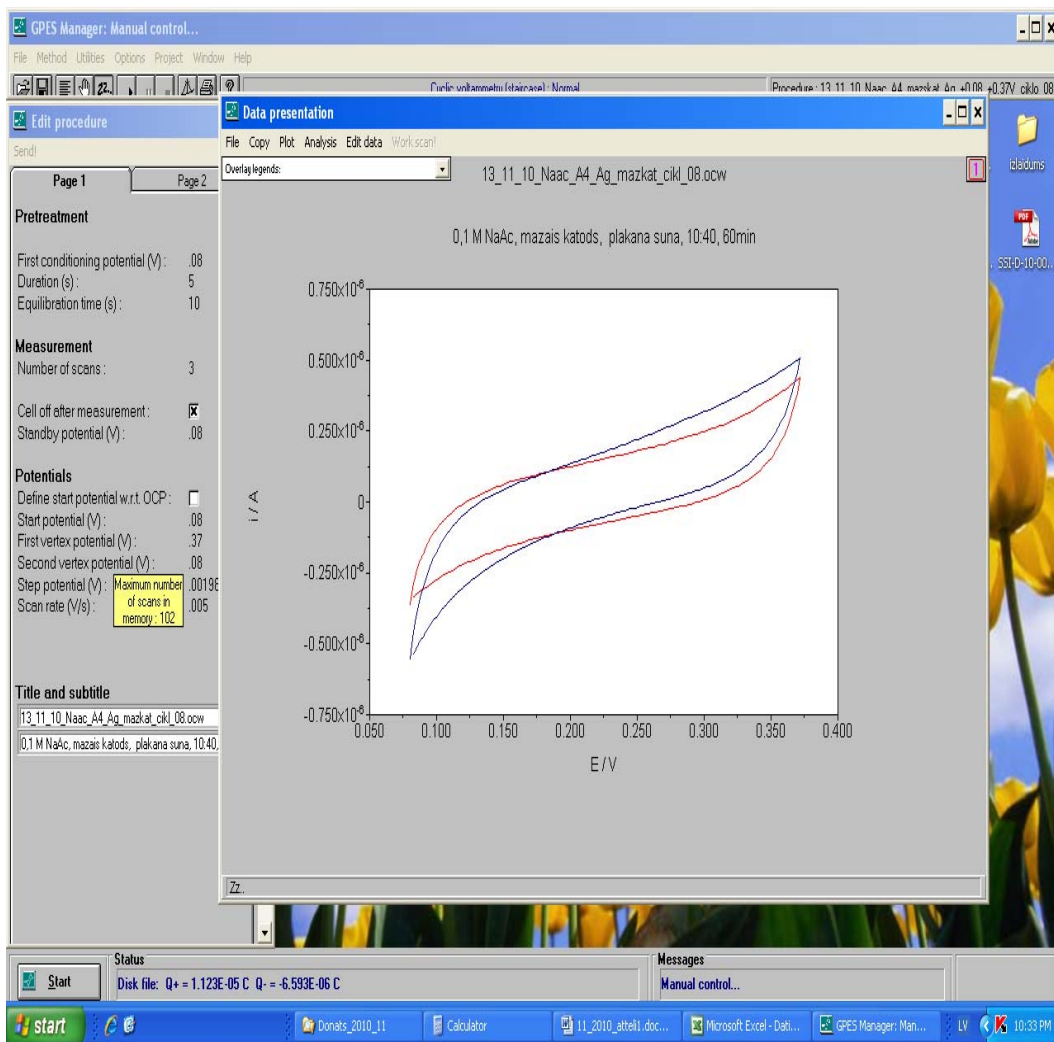
- 1- elektrolīts;
- 2- anods
- 3- alumīnija poras
- 4- katods
- 5- references elektrods
- 6- “tiltiņš” no filtrpapīra

Impedances spektri uzņemti rūpnieciski ražotiem alumīnija oksīda poru plāksnītēm: pēc poru atvēršanas un pēc Au vai Pd slāņa uzputināšanas. Redzams, ka uzputinot Au vai Pd samazinās kopējā pretestība modulis $|Z|_{(\omega)}$ no 18 k Ω līdz 10-11 k Ω . Impedances spektri vienotā skalā pārsedzas, tas nozīmē, ka moduljus savā starpā drīkst salīdzināt, jo tie ir vienas dabas. Visi trīs impedances spektri labi aprakstās ar ekvivalento elektrisko shēmu, kas parādīta apakšā un kas sastāv no diviem cikliem (polarizācijas pretestības R_2 , R_3 un konstantās fāzes elementa Q_1 , Q_2) un elektrolīta pretestības R_1 .

Sakarība starp kapacitāti, potenciālu un uzputināto metālu

Elektroķīmiska loga statistiskais apgabals kurā ir vismazākā strāvas plūsma. Al_2O_3 poras pārklātas ar Au un Pd slānīti. Potenciāls no +0.08 līdz +0.37 V, strāva $-0,5 \div +0,5 \mu\text{A}$.

Rezultāti

- J. Bukins, G. Kunakova, P. Birjukovs, J. Prikulis, J. Varghese, J.D. Holmes, D. Erts. Characterization of conductive properties of semiconductor nanowires by conductive AFM and in-situ methods. *Advanced Materials Research*, submitted
- J. Varghese, S. Barth, A. Panneerselvam, L. Keeney, P. Birjukovs, D. Erts, R. Whatmore, J.D. Holmes. Piezoelectric Sb_2S_3 nanowire arrays. Sagatavots iesniegšanai
- 2 bakalaura darbi: J. Bukins (Fizikas – matemātikas fakultāte); Gunta Kunakova (Ķīmijas fakultāte)
- Strādā doktorants Pāvels Birjukovs, grāda pretendente Jana Andžāne, iesaistīti studenti Līga Jasulaņeca, Raimonds Meija